

Vsi prestrašeni in jokaje so pripovedovali potem na vasi, da stoji škrat tam pri beli skali na polju. Ubil je Citrarjevega Tineta in mu vzel dušo. Tam leži ubogi Tine na potu in je mrtev.

Vaščani so se smejali in jih mirili, da ni škrate; da je samo bajka o škratu, v resnici ga pa ni.

Toda otroci so plašno gledali in sveto zatrjevali, da so res videli škrate in čuli Tineta, kako je klical na pomoč. Tine pa da je že mrtev, ubogi Tine!

Cela truma ljudi se je medtem zbrala in šli so proti tistemu kraju — ne radi škrate, ker so vsi vedeli, da škrate ni in je to samo bajka — ampak radi Tineta. Bali so se, da se mu je morda res kaj zgodilo.

Glejte, našli so Tineta na potu. Bil je nezavesten in ležal je, kot bi bil mrtev. Obleko je imel vso premočeno, srajca pa je bila umazana in razdrapana. Po obrazu in po rokah je bil ves razpraskan in krvav. Oblivali so ga z mrzlo vodo, ki je stala v jarku — pa ni pomagalo, ni se Tine zavedel.

Mati so vili roke in so obupno plakali:

„Otrok, o nesrečni otrok! Kaj se je zgodilo s tabo? Ves dan si bil tako žalosten in čuden. O Tine, Tine!“

Pa Tine ni odprl oči. Bil je bled kot smrt in ni čul ničesar.

Mati so ga dvignili z mokre zemlje, da ga neso domov. Bridkosti in žalosti so se jim šibile noge, ko so ga nesli v naročju po zeleni ulici in plakali so. Za njimi pa je šla cela truma ljudi z globokim sočutjem v srcu.

Ravno v tistem času pa se je smehljalo solnce iznad zapadne gore v zadnji pozdrav, in rosno polje se je bleščalo, kot bi bilo posuto s samimi demanti. Tam čez dolino pa sta se razprostirali dve krasni mavrici, lepi kot bi se bilo odprlo nebo. Krasen slavolok je postavila narava nad dolino, slavolok miru in sprave.

Glasovi od — „Zelene mlake“.

Profesor Francišek Pengov.

Danes je že minulo dva meseca, odkar sem jaz poredni, pa tudi radovedni Mihec rekel zadnji „z Bogom!“ svojemu znancu, botru Sekulji, stisnivši mu prijateljsko ročico. Ves čas sem imel toliko opraviti s šolo — pomagal sem pa tudi materi na polju, ko smo sadili fižol in sejali ter že začeli kositi — da nisem utegnil iti v vas k „Zeleni mlaki“.

Toda če prijatelja niso videle oči, ga je pa slišalo toliko večkrat uho in ž njim vred tudi razne druge glasove. Nocoj je zopet tako rajski večer,

kot bi gledalo zahajajoče solnce naravnost na oni prvi, nepokvarjeni svet, ki sta ga prejela Adam in Eva iz ljubeče desnice božje. Zato se bližajmo varno kraju naših opazovanj, zelenem žabjaku konci vasi, kjer nas čaka dovelj zabave in veselja.

Res, „Zelena mlaka“ je pravi paradiz za žabji rod, nekaka obljubljena dežela brezrepnih krkonov in ob takih večerih, kot je nocoj, prava zbornica raznovrstnih poslancev, kot jih v bolj pisanih uniformah ne najdeš niti na Dunaju, kjer sedi Slovenec poleg Nemca, Čeh poleg Laha, Rusin poleg Rumuna, Hrvat poleg Poljaka, žid poleg katoličana, pravoslavni poleg luterana.

Že se je začel žabji koncert, s kakršnim sem se naslajal že toliko večerov, napanjajoč uboge oči za repato posestrimo naše zemlje, za Helijevim kometom, ki je napravil babjevem brezvercem velikih mest dokaj strahu, češ da nam prekucne zemljo, četudi se repatici o tem še sanjalo ni.

Gotovo že vesta, mladi moj bratec in sestrica, kaj da je koncert, kaj ne da? Saj v Ljubljani so koncerti prav navadna zabava zimskih večerov za odrastle ljudi; na deželi pa sta tudi že slišala koncert, ko je bila zadnja svatba; eden s harmoniko, drugi klarinet, morda celo kake gosli vmes, trompeta in bas, pa imata koncert. Saj koncert je latinska beseda in pomeni prepir ali tekmovanje med seboj in če kje, je ta pomen gotovo na svojem mestu zvečer pri žabjem koncertu.

V prvi vrsti je naša zelena žaba tista, ki napravlja v sedanjih mlačnih nočeh značilne koncerte, pri katerih nastopajo cele armade pevcev. Njihovo enolično kvakanje in ropotanje utegne pripraviti seveda le kako bolj nežno dušico do popolnega obupa; celo vsemogočno policijo so že klicali na pomoč zoper nedolžne zelenke. Onim prijateljem narave pa, ki imajo nepokvarjene živce, se dozdeva ta čudovita muzika edina svoje vrste, šaljiva in smešna in je ne slišijo neradi. Zame vsaj imajo ti glasovi poseben čar, ki ga ne morem zlit v besede, in poslušal bi večerno godbo v „Zeleni mlaki“ zopet in zopet in še naprej.

Samo enkrat, se spominjam, mi ni bila povšeči ta godba. Hodila sva z očetom cel dan po poljanski dolini in ko prideva ob dveh čez polnoč v Škofjoloko, nisva dobila več prenočišča. Ker nisva znala spati na golih tleh kot koza ali pinč, zato jo udariva še tisto uro proti tedanji domačiji na Kranj. Bilo je daleč kaki debeli dve uri, in jaz utrujen, da sem komaj čutil noge. In tedaj sva hodila skozi dvorane z ogromno velikimi koncerti po vlažnih travnikih mimo Žabnice, Bitenj proti Šmartnu pod Sv. Joštom. Neopisno veličastna je bila ta godba v jutranji noči; toda ker so bile s telesom vred tudi strune moje duše preveč utrujene, zato niso našli glasovi sicer tako ljubih mi bitij nobenega odmeva v njej, bili so mi zoprni. A to je bilo le enkrat.

Drugače pa je žabja godba bistveni del naših travnikov in tvori v družbi s šuštenjem trsja in bička, s kvakanjem rac, s cvrčanjem raznih trsnih pevcev in požvižganjem močvirnih ptic naravni koncert čisto posebne vrste, ki bi ga ne hoteli pogrešati radi. Saj so ti koncerti za domače močvirje ravnotako potrebni, kakor klic kukavice za naše bukovje, kot petje

kosovo za gozd, kakor hripavi krik orlov za gorenjske skalnate vrhove ali kot vpitje galebovo za pljuskajoče valovje na obali naše Adrije.

In vendar niso naši žabji koncerti prav nič v primeri z onimi, kakršne utegneš slišati, dragi prijateljček, ako te zanese kdaj pot v ogrske nižave. Dober znanec, ki hodi skoro vsako leto kupovat konje na Ogrsko, mi je povedal že marsikaj zanimivega o tistih koncertih.

„Bilo je vročega majevega dne,“ pripoveduje prijatelj, „ko sem stal na prstenem nasipu, ki je ločil obširno močvirje v dva dela in užival srečo posebne vrste. Pod solnčnimi žarki, ki so sijali skoro navpično, je trepetalo ozračje nad zemljo, kot bi bila le-ta kaka umetna valilnica perotninarskega zavoda, ki si ga lahko ogledaš v Šiški. Toda menda je bilo tudi te vročine še premalo; kajti iz močvari je odsevalo kot odmev še drugo solnce z nič manjšo silo in se ni dalo ublažiti ločnatim kodrcem, ki so mu viseli preko obraza. In spodaj pod tem ločjem ni vabila hladeča kopelj, da pogasi pekočo žerjavico, ne — od tam je zijala črna, skrivnostna, strašече pogubna, izdajalska globočina v mehkem, blatnem tolmunu.

V tem, človeškemu otroku tako nevarnem ozemlju pa so šumeli, grulili in žlobudrali milijoni črnožoltih urhov, stotisoči žab so škripali in kvakali, vmes pa je frfotalo in ščebljalo na stotine pevcev iz raznih krilatih družin ter se je oglašal kot tike-takanje ure-nihalke monotoni klic močvirskih tukalic in raznih čapelj.

Kot pozvanjanje tisočernih daljnih zvonov, tako so prodirali ti glasovi, dvigajoč se in zopet padajoč, podobni spremljevanju pedalov pri mogočnih farnih orgljah, prodirali skozi vsako luknjico mojega telesa v meso in kosti. Bilo mi je, kakor da se raztapljam v same šumeče glasove; zdelo se mi je, da sem se izpremenil sam v srednji zvon naše podružnice, ki sem ga tako rad poganjal za večerni ave! in da niham brez miru semtertja. Bil sem v nevarnosti, da pozabim popolnoma samegasebe, da se razletim v brezštevila tresočih se premajhnih drobcev — atomov, tako se mi je zdelo.

Dobro, da nikjer po Slovenskem ni take žabje družbe, kot sem jo poizkusil jaz ta dan.

Ko sem se peljal na večer v drdrajočem vozu v svoj stan, mi je še vedno zvonilo v glavi; prišedšemu do prenočišča se mi je zdelo, da se tresejo stoli in postelj in miza in tla pod menoj ponavljajoč svoj brezkončni „zum — zum — — —!“ iz močvirja. Ponoči so se pridružile šumenju v ušesih še najdrznejše spake v sanjah: pod menoj se je pogrezal mehki nasip. K vsem tem dobrotam prištejte še kakih sto močvirskih komarjev, ki so mi izsrebovali toplo kri in ki žalibog niso bili gole sanje, in lahko si predstavljate, dragci moji, da je bila kupa mojega prirodoznanškega užitka polna do roba.“

Damskih kapel pri teh očakovskih koncertih ni, samo možakarji so pevci, žene in deklince pa dajo le v strahu ali bolečini od sebe kratke, pretrgane vsklrike. Starčki pojo bas, mlajši rod bariton in tenor, kot smo videli pred malo leti v ljubljanskem „Unionu“ ruski koncert Slavjanskega z množino starčkov s prekrasnimi, silno globokimi basovi.

Temeljni glas vsakega žabjega koncerta po celem svetu pa je nekaj trilčkajoči „r“. Trilček nemara poznaš, mladi moj znanec, ki se učiš petja ali godbe; če pa ne, pa vprašaj po njem svojega tovariša, ki se uči si-renske umetnosti, ali pa kanarčke v kletki, če ne greš rajši k škrijančku nad razori po svet.

(Konec prihodnjič.)

∴ LISTJE IN CVETJE ∴

Modrost v pregovorih domačih in tujih.

Brzda.

Brzda kroti konja, stroga vzgoja mladino.

Brzda vlada konja, modrost človeka. *(Ta pregovor ima jako lep pomen. Žival se ne more sama vladati, ker nima razuma in ne proste volje. Človek se pa lahko sam izpopolni, ako zna prav rabiti razum in voljo — ako ga vodi modrost.)*

Enemu je dobra brzda, drugemu ostroga. *(Kdor je ves mrtev in prepočasn, ga je treba priganjati; kdor pa je preživ in samopašen, ga je treba ustavljati in zadržavati.)*

Brzdo gristi, ne pomaga nič. *(Nespameten je človek, ki hoče doseči kaj nemogočega; posebno, če se hoče ustavljati nepremagljivi sili.)*

Z nitjo ni mogoče brzdati divjega konja. *(Hude strasti in razvade se ne dajo ukrotiti z majhnim naporom, brez resnega premagovanja.)*

Z brzdo in vojko se vodi konj. *(V pravi naglosti in na pravo stran je vselej najboljše potovanje.)*

Brzda in ostroga izboljšata konja. *(Pravo razmerje med „hitro“ in „počasi“, sploh med premalo in preveč je podlaga modrega življenja, kar se pa doseže le z dolgo in pametno vajo.)*

Samega sebe brzdati je največja oblast.

Brzdaj osla kakor hočeš, konja ne napraviš iz njega. *(Tako se reče človeku slabih zmožnosti in lastnosti.)*

Reki: Drži brzdo, a izpusti konja. *(Tako se očita nespametnemu človeku, ki se trudi za majhne reči, a prezre ob tem velike in imenitne.)*

Bolj mu je treba brzde nego ostrog. *(Je že itak preveč goreč in delaven.)*

Preostra brzda ni zanj. *(Bolje je, če se milobno ravna z njim.)*

Novi listi in knjige.

Družba sv. Mohorja nam javlja veselo vest, da se je že dozdej oglasilo 85.616 udov. Ker pa še niso došli zglasili iz vseh krajev, iz katerih se pričakujejo, se je nadejati, da doseže letos družba častno število udov, kakršnega še ni bilo doslej, okroglo 86.000.

Zastavica.

(Priobčil Cid. Em. Nafr.)

Slovenska naša domovina
mož slavnih šteje majhen krog,
a vendar kralja ima sina,
pove ga z drugim prvi zlog.

Pa pojdi z mano v gozd iglati,
kjer tretji v vetru se maje,
med drevjem tu ga vidiš stati,
kurjavo, smolo nam daje.

Hrvaško mesto pa celota
ne baš veliko nam pové,
a vendar bila bi sramota
za tistega, ki ga ne vé.

Šaljivo vprašanje.

(Priobčil Internus.)

Kdo je bil rojen, pa ni umrl?

(Rešitev in imena rešilcev v prihodnji številki.)

„Vrtec“ izhaja 1. dne vsakega meseca in stoji s prilogo vred za vse leto 5 K 20 h, za pol leta 2 K 60 h — Uredništvo in upravnništvo Sv. Petra cesta št. 78 v Ljubljani.

Izdaje društvo „Pripravniški dom“. — Urejuje Ant. Kržič. — Tiska Katoliška Tiskarna v Ljubljani.